

Nowe rozwiązania podatkowe takie jak ulga podatkowa np. ulga podatkowa z tytułu wychowywania dzieci lub świadczeniowe np. takie jak świadczenie rodzinne „500+” wpływają na zmianę zróżnicowania dochodu oraz finansowe motywacje do pracy. Realizując projekt chcemy dowiedzieć się między innymi jaka część zmiany w zróżnicowaniu dochodów może być przypisana działaniom polityki rządowej, a jaka była niezależna od tego co rząd robił z przepisami podatkowo-swiadczeniowymi. Na przykład, z danych Eurostat wiemy, że współczynnik Giniego zmalał w Polsce z 33,3 w 2006 r. do 29,8 w 2016 r. Nie wiemy jednak tego czy było to spowodowane zmianami w polityce podatkowo-zasiłkowej, czy też innymi zmianami – np. w rozkładzie dochodów przed opodatkowaniem.

Celem projektu jest zbadanie jaki wpływ miały zmiany w przepisach podatkowo-swiadczeniowych wprowadzone w latach 2005-2018 na zmianę wymienionych aspektów. Identyfikacja efektu polityki jest ważna ponieważ niewłaściwa ocena wpływu polityki podatkowej i świadczeniowej na zróżnicowanie dochodów i finansowe motywacje do pracy prowadzi do błędów wniosków o relacji między równością a efektywnością w polityce gospodarczej. Ekonomistom nie mają wątpliwości, że zbyt wysoki poziom zróżnicowania dochodów jest niekorzystny dla społeczeństwa. W celu jej ograniczenia, gdy jej poziom uznany jest za zbyt wysoki, rządy prowadzą politykę redystrybucji transferując dochód od tych mających go względnie dużo do tych mających go mało stosując do tego między innymi instrumenty podatkowe i świadczeniowe. Tego typu rozwiązania zmniejszą równocześnie finansową motywację do pracy czego konsekwencją jest obniżenie podaży pracy. Dlatego niepoprawne określenie wpływu polityki dochodowej przekłada się na projektowanie nieefektywnych rozwiązań w polityce gospodarczej.

Do oceny wpływu zmian w polityce dochodowej wykorzystuje się mierniki zróżnicowania dochodów (np. współczynnik Giniego) lub finansowej motywacji do pracy (np. stopa zastąpienia). Jednak porównanie zmian wartości indeksów w czasie nie jest poprawną metodą identyfikacji znaczenia zmian w polityce. Równocześnie zachodzą bowiem zmiany w innych czynnikach wpływających na wartość badanych indeksów. W przypadku analiz konsekwencji spowodowanych zmianami w polityce gospodarczej jednym z głównych problemów jest równoczesne zachodzenie zmian w rozkładzie dochodów przed opodatkowaniem. Drugim problemem jest zmiana charakterystyk populacji ze względu na np. na rozkład wieku lub strukturę wykształcenia. Stwierdzenie jaką część obserwowanej zmiany wartości indeksów należy przypisać zmianom w polityce dochodowej wymaga uwzględnienia wpływu pozostałych zmian.

Jak można wyodrębnić wpływ zmian w polityce podatkowo-zasiłkowej spośród wpływu innych zmian zaprezentowali w 2010 r. Bargain i Callan. Metoda ta polega na wykorzystaniu mikrosymulacyjnego modelu podatkowo-zasiłkowy do stworzenia hipotetycznych rozkładów dochodów jakie istniałyby przy innych rozwiązaniach systemowych i innych rozkładach dochodów przed opodatkowaniem. Na przykład korzystając z tego narzędzia możemy stworzyć rozkład jaki by istniał gdyby rząd wprowadził zmianę prawną – np. nowe progi podatkowe -, ale równocześnie nie zmieniłyby się rozkład dochodów przed opodatkowaniem. W 2016 Herault i Azpitarte zaprezentowali rozszerzenie metody Bargaina i Callana pozwalające na uwzględnienie w analizie wpływu zmian w rozkładach charakterystyk populacji. Drugim elementem podejścia Bargaina i Callana jest zastosowanie dekompozycji wartości za pomocą wartości Shepleya.

Wybór okresu do analizy - lata 2005-2018 - nie jest przypadkowy. W tym czasie wprowadzono wiele ważnych zmian w polityce dochodowej (np. obniżenie podatku dochodowego – 2009 r. -, wprowadzenie w 2007 r. i modyfikacja w 2014 i 2105 ulgi podatkowej na dziecko, wprowadzenie programu „500+” w 2016 r.). Równocześnie w tym czasie znacząco i nierównomiernie rosły płace. Te dwa czynniki – wiele zmian regulacyjnych i wieloletni okres wzrostu gospodarczego – stwarza doskonałą możliwość do zastosowania podejścia zainicjowanego przez Bargaina i Callana.